

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	13
----------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΠΑΥΛΟ

Εισαγωγή	18
----------------	----

Α΄

1. Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ	20
α) Ὁ ἄνθρωπος ὡς βιολογικὴ ὕπαρξη	21
β) Ὁ ἄνθρωπος «ζῶον λόγον ἔχον»	26
γ) Ὁ ἄνθρωπος «ζῶον πολιτικόν»	30
δ) Ὁ ἄνθρωπος «ζῶον οἰκονομικόν»	35

Β΄

2. Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΠΑΥΛΟ	39
α) Ὁ κατὰ φύσιν ἄνθρωπος	39
β) Ὁ ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς χάριτος	47
γ) Ὁ ἄνθρωπος ὡς μέλος τῆς Ἐκκλησίας	49
δ) Ὁ καινὸς ἐν Χριστῷ ἄνθρωπος	55

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	60
--------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΔΟΥΛΕΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΠΑΥΛΟ

Εισαγωγή	66
----------------	----

Α΄

Η ΠΕΡΙ ΔΟΥΛΕΙΑΣ ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ	68
1. ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ	
ΤΗΣ ΠΕΡΙ ΔΟΥΛΕΙΑΣ ΘΕΩΡΙΑΣ	70
α) Ἡ δουλεία καὶ ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη	70
β) Ἡ «φύσει» δουλεία καὶ ἡ «νόμφ» δουλεία	76
2. Η ΔΟΥΛΕΙΑ ΣΤΟΝ ΟΙΚΟ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟ	82
α) Ἡ δουλεία ὡς πρὸς τὸν «οἶκον»	83
β) Ἡ δουλεία ὡς πρὸς τὴν «πόλιν»	91

Β΄

Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΠΑΥΛΟ	95
1. ΠΑΥΛΟΣ Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΗΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ	
Ἡ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ;	97
α) «Μᾶλλον χρῆσαι τῇ δουλείᾳ ἢ τῇ ἐλευθερίᾳ» (Α΄ Κορ. 7,21)	97
β) Ἡ πρὸς Φιλήμονα ἐπιστολὴ καὶ ὁ θεσμὸς τῆς δουλείας	108
2. Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ	
ΚΑΙ ΤΟ ΗΘΟΣ ΤΗΣ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΔΟΥΛΕΙΑΣ	110
α) Τὸ εὐαγγέλιο τῆς ἐν Χριστῷ δουλείας	110
β) Ἡ Ἐκκλησία ὡς κοινωνία καινῶν ἐν Χριστῷ ἀνθρώπων καὶ ἡ δουλεία	118
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	126

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

**Ο ΕΥΔΑΙΜΩΝ ΒΙΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ
ΚΑΙ Η ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΜΑΚΑΡΙΟΤΗΤΑ
ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΠΑΥΛΟ**

Εἰσαγωγή	130
α) Θεωρώντας τοὺς βίους τῶν ἀνθρώπων	130
β) Τὸ «ζῆν» καὶ τὸ «εὖ ζῆν»	133

Α´**Ο ΕΥΔΑΙΜΩΝ ΒΙΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ**

1. Η ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΦΥΣΗ	
ΚΑΙ Η ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑΣ	136
α) Ἡ εὐδαιμονία ὡς τὸ κατὰ φύσιν ζῆν	136
β) «Εὖ ζῆν» καὶ «εὖ πράττειν»	139
γ) Ἡ φύση τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ γένεση τῆς κοινωνίας	144
2. ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑ ΚΑΙ ΗΘΙΚΗ	148
α) Τρόποι βίου καὶ εὐδαιμονία	148
β) Τὸ ἀριστοτελικὸ «ἔθος» καὶ οἱ «ἕξεις»	153
γ) Ἀρετολογία καὶ ἠθικὴ	156
3. ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑ, ΑΓΑΘΟ, ΑΡΕΤΕΣ	159
α) Ἀπὸ τὴν ἔννοια τοῦ τέλους στὴν εὐδαιμονία ὡς ὕψιστο ἀγαθὸ	159
β) Ἡ σημασία τῶν ἀρετῶν γιὰ τὸν εὐδαίμονα βίον	162
γ) Ἡ ἀρετὴ ἀπὸ τὰ ἄκρα πρὸς τὴ μεσότητα	164
4. ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΑΙΡΕΣΗ	171
α) Ἡ προαίρεση ὡς κριτήριον γιὰ τὸν εὐδαίμονα βίον	171
β) Ἡ σπουδαιότητα τῶν καλῶν προθέσεων	175
γ) Ἡ σημασία τῆς ἐπιλογῆς καὶ ἡ ἀξία τῆς ἀπόφασης	178
5. ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑ, ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ	181
α) Ἡ «κοινωνία» προσδιοριστικὸ τῆς «πόλεως»	181
β) Εὐδαίμων πολίτης καὶ εὐδαίμων πόλις	184

Β´**Η ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΜΑΚΑΡΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΠΑΥΛΟ**

1. Ο ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ ΩΣ ΑΡΧΕΤΥΠΟ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ	187
α) Ἡ ἐν Χριστῷ καινὴ ὑπαρξὴ	187
β) Ἡ μίμηση τοῦ Χριστοῦ	190
2. ΑΓΙΟΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ	
ΣΤΗΝ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ	196

α) Ἡ ἐν Χριστῷ ζωὴ	196
β) Τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου	202
3. Η ΗΘΙΚΗ ΩΣ ΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΖΩΗΣ	205
α) Χριστιανικὴ ἠθικὴ καὶ κοινωνικὲς ἀξίες	205
β) Τὸ ἦθος τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ ἐν ἀρετῇ ζωὴ	208
γ) Ἠθικὴ τῆς αὐτονομίας καὶ ἦθος τῆς ἐλευθερίας	211
4. ΕΝΤΟΛΕΣ-ΠΑΡΑΙΝΗΣΕΙΣ	
ΚΑΙ Η ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΜΑΚΑΡΙΟΤΗΤΑ	214
α) Ἡ ἀρετὴ ὡς ἔκφραση τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς	214
β) Ὁ ἄνθρωπος τῆς πίστεως, τῆς ἐλπίδας καὶ τῆς ἀγάπης	217
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	220

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

Η ΑΠΗΧΗΣΗ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΙΚΗΣ ΣΚΕΨΕΩΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΑΥΛΕΙΑΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ	226
α) Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς († 220-231)	229
β) Ἀθανάσιος Ἀλεξανδρείας ὁ Μέγας († 373)	233
γ) Βασίλειος Καισαρείας ὁ Μέγας († 378)	236
δ) Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος († 390). Ἕνας ἀνθρωπιστὴς	240
ε) Γρηγόριος ὁ Θεολόγος († 390)	243
στ) Γρηγόριος Νύσσης († 394), ὁ θεωρητικὸς τοῦ νηπτικοῦ βίου	247
ζ) Νεμέσιος ὁ Ἐμέσης († 400). Πρόδρομος τῆς νεότερης ἀνθρωπολογίας	252
η) Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος († 407)	255
θ) Ἰσίδωρος Πηλουσιώτης († 435)	264
ι) Κύριλλος Ἀλεξανδρείας († 444)	267
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	272

Περιεχόμενα	9
-------------	---

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A) Πηγές	276
B) Αρχαίο Κείμενο - Εισαγωγή - Μετάφραση - Σχόλια	277
Γ) Μελέτες και άρθρα	278
Συντομογραφίες	295
Εύρετήριο όρων και έννοιων	298

*

MAN ACCORDING TO ARISTOTLE AND APOSTLE PAUL

CONTENTS

Prologue	13
----------	----

FIRST CHAPTER MAN ACCORDING TO ARISTOTLE AND APOSTLE PAUL

INTRODUCTION	18
--------------	----

A'

1. MAN ACCORDING TO ARISTOTLE	20
a) Man as a biological existence	21
b) Man as a «rational animal»	26
c) Man as a «political animal»	30
d) Man as an «economic animal»	35

B'

2. MAN ACCORDING TO APOSTLE PAUL	39
a) Natural man	39
b) Man of sin and grace	47

c) Man as a member of the Church	49
d) The new man in Christ	55
CONCLUSIONS	60

SECOND CHAPTER

SLAVERY ACCORDING TO ARISTOTLE AND APOSTLE PAUL

INTRODUCTION	66
--------------------	----

A'

ARISTOTLE'S THEORY ON SLAVERY	68
-------------------------------------	----

1. THE ANTHROPOLOGICAL BACKGROUND OF THE THEORY ON SLAVERY	70
a) Slavery and man according to Aristotle	70
b) Slavery «by nature» and slavery «by law»	76
2. SLAVERY IN THE HOME AND IN THE DEME	82
a) Slavery as regards the «home»	83
b) Slavery as regards the «city»	91

B'

THE INSTITUTION OF SLAVERY ACCORDING TO APOSTLE PAUL	95
---	----

1. PAUL THE APOSTLE OF SLAVERY OR FREEDOM?	97
a) «Prefer to make use of slavery or freedom» (I' Cor. 7:21)	97
b) The letter to Philemon and the institution of slavery	108
2. THE SOCIOPOLITICAL DIMENSION AND THE ETHOS OF SLAVERY IN CHRIST	110
a) The gospel of slavery in Christ	110
b) The Church as a society of new people in Christ and slavery	118

CONCLUSIONS	126
-------------------	-----

THIRD CHAPTER
BLISSFUL LIFE ACCORDING TO ARISTOTLE
AND BEATITUDE IN CHRIST
ACCORDING TO APOSTLE PAUL

INTRODUCTION	130
a) Examining the lives of people	130
b) «Living» or «good living»	133

A´

BLISSFUL LIFE ACCORDING TO ARISTOTLE

1. HUMAN NATURE AND THE QUEST FOR BLISS	136
a) Bliss as natural living	136
b) «Good living» and «act well»	139
c) The nature of man and the genesis of society	144
2. BLISS AND ETHICS	148
a) Ways of life and bliss	148
b) Aristotelian «ethos» and the «habits»	153
c) Virtue ethics and morality	156
3. BLISS, GOOD, VIRTUES	159
a) From the meaning of the end in bliss as the utmost good	159
b) The significance of virtues for the blissful life	162
c) Virtue from the extremes to averageness	164
4. BLISS AND VOLITION	171
a) Volition as a criterion for the blissful life	171
b) The importance of good intentions	175
c) The significance of choice and the value of the decision	178
5. BLISS, POLITY AND SOCIETY	181
a) «Society» determinative of the «city»	181
b) Blissful citizen and blissful city	184

B'**BEATITUDE IN CHRIST ACCORDING TO APOSTLE PAUL**

1. JESUS CHRIST AS THE ARCHETYPE OF MAN	187
a) The new existence in Christ	187
b) The imitation of Christ	190
2. THE DIMENSION OF THE HOLY SPIRIT IN THE FORMATION OF MAN IN CHRIST	196
a) Life in Christ	196
b) The gifts of the Holy Spirit in the life of man	202
3. ETHICS AS THE WORD ON THE MANNER OF LIFE	205
a) Christian ethics and social values	205
b) The ethos of man and life in virtue	208
c) Ethics of autonomy and ethos of freedom	211
4. COMMANDMENTS - COUNSELS AND BEATITUDE IN CHRIST	214
a) Virtue as an expression of life in Christ	214
b) Man of faith, hope and love	217
CONCLUSIONS	220

*

EPIMETER	225
BIBLIOGRAPHY	275
ABBREVIATIONS	295
INDEX	298

